

publicació de la lliga dels drets dels pobles

p a p e r s

núm. 30/2004

LLIGA DELS DRETS
DELS POBLES

Monogràfic:
IMMIGRACIÓ

Laila Karrouch, el testimoni escrit de l'experiència migratòria / la reforma de la Llei d'estrangeria / l'SCAI: la resposta de la societat civil davant el fet migratori / tres històries de vida de tres dones immigrants / educació i immigració / els refugiats a Catalunya / la immigració a través del cinema

Des de la junta...	2
Joana Díez	
Entrevista	
Laila Karrouch, guanyadora del premi Columna Jove 2004	3
Neus Morgui	
Retalls de premsa	5
Opinió	
La Reforma de la Llei d'estrangeria: Algunes reflexions sobre la LO 14/2003	6
Victor Francos Díaz	
Entrevista	
L'SCAI: resposta de la societat civil davant del fet migratori	9
Carme Ferrer	
Entrevista	
Tres històries de vida de tres dones immigrants	10
Carme Ferrer i Neus Morgui	
Opinió	
Educació i immigració. Els reptes educatius de la diversitat cultural i l'exclusió social	12
Joana Vilaclara	
Opinió	
Els refugiats a Catalunya	14
Àgata Sol Rueda	
Entrevista	
Refugiats txetxens a Catalunya	15
Rita Huybens	
Cinema	
La immigració a través del cinema	16
Isabel Ruíz	
Biblioteca	
Bibliografia destacada	18
Activitats de la Lliga	19

Revista Papers

Edita Lliga dels Drets dels Pobles
Tiratge 1.500 exemplars
Data d'edició Juny de 2004
Consell de Redacció Carme Ferrer, Rita Huybens, Neus Morgui, Albert Roig, Isabel Ruíz, Salvador Sort i Xavi Zulet.

Revista trimestral
Disseny i Impressió Impremta Dit i fet
Revisió Lingüística del català Consorci per a la Normalització Lingüística

LLIGA DELS DRETS DELS POBLES
Adreça Carrer Sant Isidre, 140 (Ca l'Estruch)
 08208 SABADELL
Adreça Postal Apartat de Correus 2045
 08200 SABADELL
Telèfon i Fax 93 723 71 02
Pàgina Web www.lligadelsdretsdelpobles.org
Adreça electrònica info@lligadelsdretsdelpobles.org
Horari d'atenció al públic De dilluns a divendres de 17 a 21 h

Disposem d'una biblioteca especialitzada en drets humans, desenvolupament, cultura de pau, política, pobles indígenes, món àrab i musulmà... on trobaràs informació alternativa a la dominant. Pots consultar el fons bibliogràfic a la nostra web. L'horari de consulta del biblioteca és de dilluns a divendres de 17 a 21 h.

La Lliga dels Drets dels Pobles no comparteix necessàriament, l'opinió dels autors dels articles publicats en la revista. Respectem la llengua original en que s'han escrit els articles.

La Lliga dels Drets dels Pobles agrairà la reproducció i divulgació dels continguts d'aquesta sempre i quan se citi la font.

Fotografia de portada: L'estret de Gibraltar separa dos continents, i també separa l'esperança de viure millor i la dura realitat dels països empobrits.

amb la col·laboració de:

Des de la junta

La Lliga dels Drets dels Pobles treballa dia a dia per sensibilitzar la població sobre aquells conflictes i aquelles injustícies que es donen arreu del món. Fem esforços per explicar el que passa i per què passa. Per això no se'ns escapa que a casa nostra també es produeixen conflictes i situacions de desigualtats que en aquests moments se centren més en les persones immigrants que per diferents motius pateixen, a vegades, situacions d'abús i indefensió només pel fet de no tenir papers que regularitzin la seva estada al nostre país.

Fa temps que som conscients d'aquests problemes, i és per aquest motiu que, junt amb altres entitats de la nostra ciutat, vàrem impulsar l'SCAI, que tanta feina està fent entre la població immigrant.

Ara volem fer un pas important i potenciar més la nostra implicació en aquest tema creant el grup de treball sobre immigració de la Lliga. Amb la creació d'aquest grup ens plantejarem diferents objectius: per una banda, seure al costat de les entitats que a la nostra ciutat treballen amb immigrants o estan formades per persones d'altres països i reflexionar sobre la realitat social i política a la nostra ciutat. Per una altra banda, ens volem plantejar com podem sensibilitzar la població sobre la necessitat de la convivència i el respecte als nouvinguts. També volem ser part activa en la denúncia d'aquelles situacions de marginació i d'injustícies que es donen a prop nostre, a la nostra ciutat o a la nostra comarca i alhora denunciar aquelles lleis que potencien la xenofòbia i el racisme i els plantejament polítics que els reforcen.

Aquest procés ja està molt avançat i entitats com Càritas o l'SCAI estan participant amb nosaltres per tirar-lo endavant. Creiem que aviat estarem en condicions de convidar totes les altres entitats a crear la MESA SOBRE IMMIGRACIÓ, una eina de treball que unificarà esforços.

A la vegada ens hem proposat fer una feina més acurada que donarà suport a aquest objectiu. Amb aquesta intenció estem elaborant un projecte d'investigació a través d'un OBSERVATORI que amb rigurositat estudiï la situació del fet migratori a la nostra ciutat.

Creiem que hem de fer aquest esforç, sobretot perquè estem convençuts que la maduresa i el nivell democràtic d'una societat es demostra a través de l'acollida i la solidaritat amb què rep els seus nous veïns.

El monogràfic que us presentem a la revista PAPERS també vol contribuir perquè puguem tenir més informació sobre aquesta qüestió a la vegada que vol donar pistes per a la reflexió. Esperem que us sigui profitós.

Joana Díez

Guanyadora del premi Columna Jove 2004

Laila Karrouch, el testimoni escrit de l'experiència migratòria

Laila Karrouch va néixer a Nador, un petit poble rural del Marroc, ara fa 26 anys. La seva vida ha passat entre dos móns paral·lels ja que, tot i que ella és amaziga, quan només tenia 8 anys va emigrar cap a Catalunya, concretament a Vic.

La Laila dina cuscús i sopa pa amb tomàquet. Se sent tan catalana com marroquina i afirma que "coneixes pot facilitar la convivència entre uns i altres". Potser és aquesta manera de pensar el que la va portar a abocar la seva experiència migratòria en un llibre. El resultat ha estat De Nador a Vic, un llibre molt ben acollit entre el públic i guardonat amb el Premi Columna Jove 2004.

Què és el que et va motivar a escriure aquest llibre?

El vaig escriure perquè sentia la necessitat d'expressar-me, em va sortir de dins. Tanmateix, ara que l'he vist publicat crec que el meu llibre pot ser una ajuda per als estrangers que arriben a Catalunya ja que poden conèixer la història d'algú que ha passat pel mateix procés que ells. D'altra banda, als lectors catalans els pot servir per entendre certes coses de la nostra cultura, com per què ens posem el mocador, per què ens pintem les mans amb alquena (henna)...

Per tant creus que el llibre pot ajudar a fomentar la convivència entre immigrants i autòctons?

Jo crec que sí, encara que sigui de forma indirecta, ja que la gent que llegeixi el llibre podrà entendre determinats comportaments propis de la nostra cultura i, a la vegada, comprendre la dificultat i els sacrificis que suposa deixar un país i començar una nova vida. De forma

paral·lela els immigrants veuran que el fet d'emigrar no suposa perdre la teva essència (la teva religió ni els teus orígens) sinó que significa guanyar moltes coses, una altra cultura.

Què significa per a tu estar integrat a un país?

En la meua opinió arribes a estar integrat quan et sents del territori que t'ha acollit i, a la vegada, no oblidis els teus orígens. És aconseguir que no es produeixi una substitució sinó un guany cultural, quan pots posarte texans un dia de cada dia i mocador quan et vols mudar, quan pots dinar cuscús i sopar pa amb tomàquet. Per mi la integració és un enriquiment personal que aconseguixes de la convivència amb els altres sempre que hi hagi un respecte mutu.

Tanmateix, suposo que deu costar aconseguir l'equilibri entre totes dues cultures.

Costa bastant, però arriba un punt en què les coneixes igual i et pots quedar amb el més bo de cada una. Suposo que tu mateixa inconscientment fas una tria i et quedes amb una personalitat apropiada i adequada a les dues formes de viure. Al meu entendre, aconseguir l'equilibri és una part més de la complexitat que suposa el creixement personal.

Tu et sents igual marroquina que catalana?

Sí, i tant. Tant la meua ciutat natal com la que em va acollir fa divuit anys formen part de mi. Em sento privilegiada perquè sóc 50% catalana i 50% marroquina, conec dues cultures diferents però cadascuna amb un encant i una màgia pròpies.

*Laila reflecteix en el seu llibre la duresa del procés migratori.
(Fotografia: Llorenç Solé Julià)*

Creus que la teua experiència es pot assimilar a la que tenen els immigrants que arriben ara a Vic? O bé la situació és massa diferent per fer paral·lelismes?

Home, la situació és força diferent en el sentit que quan nosaltres vam arribar érem els primers. En aquell moment els estrangers érem molt pocs i, per tant, el procés d'adaptació era més dur. Recordo que al principi em vaig sentir completament desplaçada, sentia molta enyorança de la terra i de la família que havia deixat al Marroc.

Actualment és molt diferent, la gent que arriba rep un suport que nosaltres no vam tenir. Nosaltres vam ve-

nir sols, i en canvi ara ja hi ha més immigrants i, per tant, es crea com una xarxa, és a dir, la gent que ve té algun conegut o familiar establert i estan més acompanyats en el procés d'adaptació. Tanmateix, hi ha una cara negativa en aquest fet, ja que segurament la integració és més difícil perquè es creen xarxes tancades. Nosaltres, com que ens trobàvem sols, de seguida ens vam adaptar: amb només sis mesos ja ens defensàvem amb el català, teníem moltes amistats d'aquí... En canvi, als que vénen ara els costa molt més: no parlen l'idioma i no es relacionen tan fàcilment amb els autòctons.

En conseqüència, creus que es poden crear guetos?

És que se'n creen. Potser de forma inconscient, però se'n generen cada vegada més.

El fet de deixar el teu país amb només vuit anys i començar la vida en un lloc desconegut, et va suposar un xoc important?

Doncs la veritat és que sí perquè quan vaig arribar no coneixia res i, per a mi, tot era molt desconcertant. Sentia molta angoixa, una por que em feia quedar com en blanc. El desconeixement era complet: estava en un entorn completament nou sense entendre l'idioma, ni la manera de fer, ni la cultura... Al principi em sentia fora de lloc, el contrast era molt fort i el desconeixement produïa por.

En els primers contactes que vas tenir amb Catalunya, què és el que més et va impactar de la nostra manera de fer i viure?

El que més em va xocar va ser l'estil de vida de les dones. El fet que anessin sense mocador, que fumessin amb naturalitat... Recordo que una de les imatges que més em va sobresaltar va ser quan vaig veure una dona conduint i fumant. Vaig pensar que si al Marroc algú fes això tothom la miraria de forma estranya, no pel fet que conduís però sí per portar un cigarret a la mà.

Al llibre sembla que la persona que més va patir el canvi de vida que va suposar-vos l'emigració va ser la teva mare. La diferència d'estils de vida entre les dones de països musulmans i les de països occidentals, pot suposar una dificultat afegida per a les dones del Marroc a l'hora d'integrar-se?

Sí, bàsicament perquè hi ha el tema del mocador i, segons el meu entendre, la gent hi dona massa importància. Molta gent d'aquí quan mira una dona musulmana de seguida veu el mocador i crec que, d'alguna manera, aquesta peça de roba crea una barrera entre nosaltres. Les dones que van amb mocador, molt sovint, es senten observades ja sigui per mirades curioses lliures de prejudicis o per altres de més brutes, plenes d'idees preconcebudes no fonamentades. Massa sovint la gent penja una determinada etiqueta a les dones que porten mocador, sense permetre'ls d'obrir-se ni donar-los cap oportunitat de demostrar com són per dins. Jo crec que no es pot jutjar ningú per si porta o no un mocador, o per si porta els cabells tenyits de colors. És igual, perquè per mi només el que hi ha a dins és el que val.

Però pel que fa a la vida quotidiana de les dones musulmanes a Catalunya, suposo que és més dura que la dels homes en el sentit que la migració per a elles suposa un canvi molt dràstic de manera de viure.

A veure, els immigrants que estem aquí a Vic, majoritàriament provinim del nord d'Àfrica i som de zones rurals molt pobres amb un nivell de vida baix. Vivim de l'agricultura i gairebé ningú es pot permetre el luxe d'estudiar. Als nostres pobles les dones ocupen gairebé tot el seu temps amb les cases i els fills, però quan arriben aquí es troben que els sobra temps perquè les cases són més petites, hi ha electrodomèstics que treuen feina... Llavors es produeix una crisi perquè moltes dones volen continuar a la ciutat la vida que feien al poble i s'adonen que no pot ser. Es troben que s'han

d'adaptar a una nova manera de viure i, a certa edat, és difícil.

Al llibre queda palesa la idea que les relacions humanes a les zones rurals del Marroc són molt diferents que aquí. Allà hi ha més sensació de comunitat, la gent parla més, tothom es coneix... Creus que les societats occidentals són massa individualistes?

Sí, però crec que és una qüestió de subsistència. Aquí no es fa vida en comú perquè no t'ho pots permetre, tens massa obligacions que et lliguen: has de pagar pis, el menjar, guarderies... Arribar a final de mes esdevé un vertader sacrifici, has de treballar molt, i això suposa que no tens temps per a la vida familiar i social. És una pena, però al final amb tant d'estrès no podem dedicar les hores que voldríem a la família i als amics. En canvi, al sud d'Espanya és diferent, es fa més vida al carrer, hi ha més tranquil·litat i això passa perquè allà tot és més assequible i no cal treballar tant.

Per tant, creus que el fet que aquí siguem més individualistes no és una qüestió de costums sinó que, simplement, seria la conseqüència lògica del fet d'haver de treballar molt per mantenir un nivell de vida normal.

I tant, és per aquesta raó.

Després de l'atemptat de l'11 de març creus que hi ha més actituds xenòfobes o racistes en contra del col·lectiu musulmà?

Hi ha petits conflictes, però en la meva opinió la tònica general continua igual que sempre. Per exemple, aquí a Vic m'han comentat un cas de dos nois magribins als quals una senyora va cridar que eren uns assassins. Però jo crec que és un fet puntual, que no és representatiu. En general crec que la gent és molt conscient que no es pot generalitzar, que no es pot posar a tothom dins del mateix sac.

Neus Morgui Valls

Retalls de premsa

Los niños de las pateras

Un nuevo fenómeno migratorio se está produciendo en Marruecos desde finales de los años 90: la emigración de los menores de edad. Los niños, adolescentes y jóvenes menores de 18 años emigran solos a Europa cruzando la frontera de manera irregular. Hasta hace pocos días, la legislación nacional les protegía impidiendo su expulsión por ser menores.

Es bien sabido que Marruecos es un país con una larga tradición migratoria a Europa. El período de máximo crecimiento de la emigración marroquí hacia el continente europeo, específicamente Francia, se da entre los sesenta y principios de los setenta. Esta "mano de obra" procedía básicamente de la región del Sus y del Rif Oriental. Son principalmente hombres los que inician la cadena migratoria, una década después comenzarán a reagrupar a sus familias. Más adelante, en los años ochenta y noventa, surgen nuevos destinos y nuevos actores. España e Italia comienzan a recibir una nueva migración, las mujeres. (...) La mujer marroquí comienza a adquirir una "autonomía migratoria", éstas se marchan solas; mujeres solteras, divorciadas, casadas y con hijos. Hoy por hoy, la cuestión migratoria es un elemento que afecta a todas las zonas y regiones.

Asistimos al comienzo de una nueva etapa protagonizada por los menores de edad. La emigración de menores empieza a producirse a finales de la década de los 90, apenas unos siete años.

Los menores que llegan a España proceden de varias zonas de Marruecos, destaca el origen urbano frente al rural y las ciudades del norte a las del sur. Los menores que viajan en pateras proceden de zonas rurales; frente a

los menores que viajan como polizones o escondidos en los camiones, que proceden de las periferias de las grandes ciudades. Sobresale Tánger y su zona metropolitana como la principal ciudad de origen. Hasta finales del 2002, los menores emigraban principalmente como polizones en los barcos o escondidos en los bajos de los camiones (a excepción de los menores que emigran desde Tarfaya a las Islas Canarias, que sí utilizan la patera). Desde enero del 2003 comienza a aumentar el número de menores que llegan en patera a las costas andaluzas. Esta sería una novísima variante, "la paterización" de la migración de menores. (...)

La mayoría de los menores emigran sin apoyo de sus familias y con algo así como el consentimiento tácito de los padres, que se sienten impotentes ante las escasas expectativas de futuro que pueden ofrecer a sus hijos.

Mercedes Jiménez

MUGAK, Centro de Estudios y

Documentación sobre racismo y xenofobia

Núm. 25, cuarto trimestre 2003

Inmigración y exclusión social

La tendencia hacia un aumento exponencial de la población extranjera en España, que ha crecido desde 625.907 personas en 1981 a una cifra de 2.254.807, según los últimos datos oficiales (2002), perfila una pauta de crecimiento que nos puede situar en 2010 en una cifra de más de seis millones. (...)

El "papel" atribuido a la inmigración como ejército laboral de reserva, barato y sumiso, queda perfectamente reflejado en los datos estadísticos. Los inmigrantes se encuentran ocupados básicamente en la construcción, la agricultura y en algunos servicios (restaurantes, hoteles, servicio doméstico, etc.), con todas las cir-

cunstancias parejas de la temporalidad habitual que afecta a muchas de estas actividades. A los problemas de la precariedad se unen, pues, los de la temporalidad y los del paro, que verosísimamente tenderá a crecer entre la población inmigrante, especialmente si se mantienen los actuales flujos y si la economía española no experimenta a corto plazo un salto espectacular que estimule un crecimiento notable de la demanda de servicios. Lo cual no parece muy plausible.

Si a esto sumamos que los inmigrantes están realizando, en su mayor parte, trabajos manuales poco cualificados, muchas veces mal pagados, y que tienden a ocupar los "nichos" más degradados de la economía sumergida, tendremos un panorama de conjunto que nos ilustra sobre la tendencia que van a seguir en los próximos años los procesos de vulnerabilidad-exclusión social a la que nos estamos refiriendo.

El aumento previsible de la población extranjera (que, en cualquier caso, se producirá como consecuencia de los reagrupamientos familiares, la mayor natalidad y las inercias del efecto "llamada") tenderá a desbordar cada vez más claramente los umbrales "funcionales" de la oferta laboral que la economía española genera razonablemente, sobre todo en un período de retraimiento económico, por lo que la oferta de trabajo inmigrante sólo podrá expandirse, en gran parte, "hacia abajo", es decir, hacia la economía sumergida y hacia una mayor precarización; lo cual hará aumentar más los riesgos de exclusión social en horizonte 2010 y, paralelamente, las necesidades de más recursos por parte de los servicios asistenciales.

José Félix Tezanos y

Sergio Tezanos Vázquez

Papeles de Economía Española, nº 98, 2003

La modificació d'una llei, suposa una nova interpretació?

La reforma de la Llei d'estrangeria. Algunes reflexions sobre la LO 14/2003

No seria just ni sensat iniciar una anàlisi de la LO 14/2003 sense senyalar prèviament que aquesta llei és producte d'un erroni procés legislatiu, que parteix de dues ficcions: a) Donar per constatat que la immigració és un problema i que, com a tal, es necessiten mesures legislatives "d'urgència". D'aquí, doncs, el curt recorregut de la LO 4/2000, reformada tan sols uns quants mesos després per la LO 8/2000, i posteriorment per la LO 14/2003 que aquí ens ocupa. Considerem, per tant, que a diferència de la tècnica utilitzada, la immigració i els problemes que l'envolten han de ser tractats amb normes de llarg recorregut, que permetin resoldre els desajustaments socials i legals que la immigració provoca. b) Partir de la idea que es podrà aplicar amb els mitjans tècnics i administratius preexistents —deixant de banda alguns canvis realitzats, sobretot tècnics, que no han millorat el servei ofert per l'administració. Sens dubte, i cada dia ho podem constatar a les delegacions del govern de tot Espanya, un dels principals problemes amb els quals ens trobem en l'actualitat en aquesta matèria és que l'administració no té els mitjans tècnics ni personals per a la correcta aplicació de la Llei, i, com a conseqüència, encara que fos la millor de les lleis possibles —que òbviament creiem que no ho és— tampoc no es podria aplicar correctament.

Vistes aquestes dues ficcions i constatat el fet que deixant de banda el

La ciutadania conciençada amb el problema de la immigració protesta en línia paral·lela al poder que estableix i modifica les normatives al respecte

contingut de la llei, la seva pròpia aplicació és actualment molt dificultosa, el que ens sembla especialment greu és que, reforma rere reforma, estem anant per camins erronis, i la LO 14/2003 n'és un clar exemple. No pretenem aquí fer una anàlisi exhaustiva del seu contingut, sinó apuntar alguns preceptes d'aquesta reforma que ens susciten, com a mínim, alguns dubtes —fins i tot de constitucionalitat.

En primer lloc ens agradaria analitzar l'article 1, apartat 35, de la LO 14/2003, en el qual s'estableix una modificació respecte a les obligacions dels transportistes que entren a Espanya procedents d'un estat de fora de l'àmbit Schengen, i en concret pel que fa a la vigilància obli-

gada per part d'aquests transportistes de les persones transportades des d'aquests tercers estats, és a dir, aquest article estableix que els transportistes hauran de fer una labor similar a la de les autoritats d'una frontera estatal. En aquest precepte observem algunes previsions que poden ser objecte d'estudi. Si és ben cert que l'actuació dels transportistes queda ben delimitada a l'hora d'identificar els seus passatgers, el problema jurídic no es presenta en aquest punt, sinó en un altre d'anterior, quan es preveu que aquests hauran d'actuar a les ordres de les autoritats governatives i, per tant, el dubte és: per què no es delimiten les actuacions de les autoritats a l'hora d'ordenar aquest control?, o és que aquestes poden actuar sota el principi de discrecionalitat?

Coneguem el Servei Ciutadà d'Acolliment a l'Immigrant

L'SCAI: resposta de la societat civil davant el fet migratori

Per tal que ens informessin sobre el funcionament de l'SCAI i sobre la situació actual dels immigrants, hem entrevistat al seu president Oriol Civil, i a la coordinadora Karolien Coopman

Amb quin objectiu va néixer aquesta entitat?

Oriol Civil: L'SCAI va néixer el curs 93-94 amb les entitats fundacionals: la Lliga dels Drets dels Pobles, Càritas, UGT, Comissions Obreres, Drapaires d'Emaús i el Comitè Óscar Romero. Aquestes eren les entitats més sensibles cap a la problemàtica dels immigrants en aquell moment.

Quina funció té actualment l'SCAI?

O.C.: Des de l'inici, l'SCAI es va plantejar, d'una banda, atendre, acollir, i orientar els immigrants. D'altra banda, i en una altra línia, que no s'ha treballat gaire, es pretén sensibilitzar els ciutadans sobre la immigració.

Karolien Coopman: El que intentem fer és donar una acollida tan integral com sigui possible. No només posar èmfasi en el tema dels papers, sinó també fixar-nos en altres problemes i informar bé els immigrants sobre els seus drets i deures.

Quin és el vostre àmbit d'actuació? Rebeu persones només de Sabadell o també de la rodalia?

O.C.: La major part de les persones són de Sabadell i un 15% o un 20%, de residents a municipis de l'entorn, com Castellar, Sant Quirze, Cerdanyola o Barberà, que no tenen aquesta oficina i que potser el mateix Ajuntament o altres entitats ens els envien.

Com s'organitza l'entitat per dur a terme les seves tasques princi-

pals, tant pel que fa a recursos com a personal?

O.C.: Sobre personal, en aquest moment hi ha dues persones en plena dedicació, la coordinadora i el tècnic juridicoadministratiu. Aquestes dues persones cobreixen el tema de les llengües, ja que saben àrab, francès i anglès. També hi ha una persona que representa ACSAR. Una altra persona de CCOO assessora en temes d'estrangeria. Hi ha un treballador social d'UGT que atén temes específics d'atenció psicològica i altres aspectes més sociolaborals i sanitaris. També s'encarrega del projecte residencial juntament amb Drapaires.

K.C.: Els recursos depenen de subvencions. Tenim un conveni amb l'Ajuntament de Sabadell que es revisa anualment. Ells ens donen una gran part dels recursos que necessitem. A part d'això, la Fundació Sabadell Solidari ens destina una part del seu pressupost. I per cobrir totes les altres despeses que tenim, hem de buscar altres subvencions.

Quins són els problemes amb els quals s'enfronta l'SCAI, com a entitat, a l'hora d'atendre els nous vinguts?

K.C.: Pel que fa a l'idioma no tenim gaires problemes ja que tenim disponible un servei de traduccions d'ACSAR. El segon problema és la Llei d'estrangeria. És una llei molt restrictiva i que fa molt difícil trobar una solució per a la regularització. La subdelegació del govern, la institució oficial que s'encarrega de tots els tràmits, presenta molts problemes administratius i burocràtics que fan que els tràmits vagin molt lents. Això provoca que molta gent visqui estones de molta inseguretat. A més, el nombre d'usuaris de l'S-

CAI cada any creix. El 2002 vam atendre unes 2.000 persones. El 2003 ja van ser-ne més de 4.000. Tot i això, nosaltres, aquí, som els mateixos i a vegades no tenim temps per fer tot el que voldriem.

O.C.: També és bo recordar que de migracions humanes sempre n'hi ha hagut. Avui hi ha migracions brutals des de l'Àfrica, des del sud-est asiàtic, de cents, mils i milions de persones. En aquest moment, estem en la immigració global i la mobilitat internacional. Malgrat tot, és un fet irreversible.

Hi ha algun altre servei local a Sabadell que complementi la vostra feina amb els immigrants?

O.C.: La voluntat de les entitats que van formar l'SCAI i l'Ajuntament era crear aquesta plataforma perquè tots els altres serveis (el sanitari de l'hospital Taulí, Serveis Socials o d'Educació de l'Ajuntament) fessin un treball en xarxa per no duplicar els serveis ni deixar buits.

K.C.: Treballem en coordinació amb tots aquests serveis i també amb les escoles d'adults, amb el Centre de Normalització Lingüística. Pel que fa a l'Ajuntament, és una col·laboració més aviat teòrica i no pràctica ni diària.

Com creu que és la nostra actitud amb els immigrants? Com reben els sabadellencs i sabadellenques aquesta nova població?

O.C.: Diria que amb certa ignorància, desconeixement. Ens cal treballar perquè es vegin els immigrants com a ciutadans com tu o com jo, que són positius per al país i també per a ells si poden arreglar la seva situació.

K.C.: Hi estic d'acord. Però també exigim massa. Volem que els immigrants s'adaptin, que acceptin els nostres valors i deixin de viure segons la seva cultura. Jo crec que això no és correcte. No pots exigir a una persona que acaba d'arribar aquí que deixi de viure com en el seu país.

Quin és el perfil d'immigrant que arriba a l'SCAI?

K.C.: No hi ha un perfil ben definit. Pel que fa a països, la majoria vénen de l'Amèrica Llatina. També hi ha molts marroquins, gent de l'Europa de l'Est, africans... Amb nivells d'estudis molt diferents.

Com ajudeu aquestes persones? Què els ofereu?

K.C.: A l'SCAI tenim el servei d'estrangeria per assessorar en temes de papers. El servei d'Atenció Social, per resoldre qualsevol problema social relacionat amb el fet migratori. El servei d'ACSAR, on s'atenen els sol·licitants d'asil. El projecte residencial d'Emaús i finalment, el voluntariat, que col·labora en la primera acollida i en algunes activitats de sensibilització.

Podria explicar-nos com són els primers dies d'un immigrant quan arriba aquí?

K.C.: Això és molt difícil de dir. Nosaltres tenim la impressió que arriben aquí o bé perquè ja s'han presentat al padró, o bé perquè han anat al 010, aquí als Serveis Socials, o bé pel boca orel·la. Però realment, descriure la trajectòria d'un immigrant que arriba a Sabadell és complicat. Hi ha qui arriba a Sabadell perquè ja hi té amics o familiars. I hi ha qui arriba aquí per casualitat.

Creu que actualment falten recursos, mitjans i serveis per acollir els immigrants a la nostra ciutat?

O.C.: La immigració no pot ser perfecta en el sentit que no pot entrar tothom que vulgui en un país perquè no hi ha prou lloc. A més, la integració pot ser més difícil. No és

L'SCAI es va constituir per iniciativa de la societat civil l'any 1993

només un problema de Sabadell, sinó de tot l'Estat.

K.C.: Últimament arriba prou gent que no té on viure, fins i tot famílies senceres que arriben sense saber què els espera aquí i que ni tenen on dormir. No hi ha recursos per a això. És un problema molt greu que cada cop serà més gran.

Quin és el principal problema per a un immigrant? La regularització legal, trobar feina, l'habitatge, la subsistència...?

O.C.: Si és legal i té feina, el problema és l'habitatge, la integració i la llengua. Però si no és legal, els papers i la subsistència. És un tema molt difícil perquè en aquest moment hi ha poques vies de regularització i això té les conseqüències d'haver de treballar en negre, sense cap protecció, amb sous molt baixos i condicions molt dolentes.

Hi ha diferències entre immigrants, segons la seva procedència? Hi ha algun col·lectiu que estigui més perjudicat i pugui tenir més dificultats per sobreviure entre nosaltres, ja sigui per motius econòmics, socials o lingüístics?

K.C.: Pel que veig aquí tinc la impressió que els marroquins, tot i ser musulmans, tenen feina. També els africans en tenen, i podríem dir que per ser negres ho tenen més difícil. El problema de les dones és un problema més aviat cultural. És difícil, però crec que cada col·lectiu té els seus problemes. Jo he vist dones argentines amb un nivell molt alt d'estudis que ni troben feina de servei domèstic, tot i que diries que en principi l'aspecte físic és com el nostre, i la seva llengua és l'espanyol. Pot semblar que no tenen tantes barreres, però sí.

Carme Ferrer

Esperances i promeses de tres dones a la recerca d'una vida millor

Tres històries de vida de tres dones immigrants

Emigrar no és una decisió fàcil, comporta molts sacrificis i molta voluntat. Emigrar és deixar el teu país, la família, la casa, el poble... significa fer un pas endavant que requereix molta valentia per començar una vida que, en teoria, ofereix més possibilitats. Per aquesta raó, ens hem acostat a 3 dones anònimes que han decidit emprendre aquest camí. Per conèixer la seva experiència migratòria els hem fet sis preguntes que resumeixen el seu passat, el present i les expectatives de futur.

1. **Per quin motiu vas marxar del teu país?**
2. **Com va ser el viatge des del teu país fins a Sabadell?**
3. **Des del teu país, com t'imagines que seria la teva vida aquí?**
4. **Quines han estat les principals dificultats que t'has trobat a l'hora d'instal·lar-te al país?**
5. **Alguna vegada has notat que et tractaven diferent pel fet de ser immigrant?**
6. **Com veus el teu futur?**

Yolanda, de l'Equador

1. Tuve que marchar de mi país porque había una crisis económica muy grave. Yo trabajaba en una plantación de flores pero el sueldo no nos daba para salir adelante. La situación era muy mala, no teníamos futuro. Yo y mi marido decidimos que uno de los dos tenía que marcharse y me fui yo. La decisión fue dura pero lo hice por mis hijos, por ellos lo hago todo.

2. El viaje fue muy tenso sobretodo cuando pensaba que dejaba a mis hijos. Viajé en avión y cuando llegué a Barcelona me acogió una hermana que tengo aquí. Pero, no podía quedarme mucho tiempo con mi hermana porque ella vivía en una casa donde trabajaba de interina. Su señora me dejó quedar hasta que encontrara un trabajo y al poco tiempo me instalé en Sabadell para trabajar de interina en una casa.

3. La verdad es que cuando uno se marcha de su país tampoco tiene una idea muy clara de lo que va a hacer. Yo creía que iba a trabajar en una plantación porque es lo que hacía en mi país. Pero, mi hermana me dijo que aquí la gente pagaba para cuidar perros, niños o gente mayor y que había bastante trabajo de esto. Enseguida encontré trabajo cuidando ancianos. La verdad es que nunca me había imaginado trabajando en esto pero me he dado cuenta que me gusta mucho la gente mayor y me entiendo muy bien con ellos.

4. Mi principal dificultad eran mis hijos y mi familia. Al principio de estar aquí me sentía muy sola, echaba mucho en falta a mis hijos y a mi marido. Pero tuve suerte porque a los tres días de estar a aquí ya empecé a trabajar y, hasta ahora, he ido avanzando laboralmente.

5. La verdad es que sí me han tratado diferente por el hecho de ser inmigrante. Recuerdo que cuando empecé a trabajar, en las escaleras del piso donde estaba, había

unas señoras que todo el día comentaban cosas de mí, decían que si yo era de fuera y me miraban con mucho recelo. Había mucho rechazo y esto me sabía muy mal. Fue mi jefe quien me dio ánimos ya que me decía que él también había emigrado, era de Andalucía. Quiero darle las gracias porque me hizo ver que no tenía que hacer caso y me dio la fuerza necesaria para ignorarlas.

6. Mi futuro lo veo muy bien. Yo quiero continuar aquí con mis hijos y mi esposo. Para mi Ecuador es muy importante porque nació allí pero, el país que me ha dado esperanza para creer en un futuro mejor es éste. Quiero quedarme aquí e instalarme definitivamente. Ahora mismo queremos comprarnos un piso y quedarnos aquí.

Touraya, del Marroc

1. Porque allí lo pasamos muy mal. No tenemos trabajo, vivimos bien con la familia y los amigos pero no hay oportunidades de futuro. Los jóvenes estudian, tienen certificados y diplomas, pero nunca encuentran trabajo. Yo trabajaba de secretaria de dirección pero no cobraba nada.

2. Vine en avión. Tuve suerte porque vine con contrato y no lo pasé mal durante el viaje. Cuando llegué a Barcelona mi hermano me ayudó mucho y me fui a vivir con él en Sabadell. No tuve muchas dificultades porque ya tenía trabajo y el soporte mis hermanos.

Yolanda va marxar de l'Equador arrel de la darrera crisi econòmica

Touraya destaca que quan immigrants tornen a casa no expliquen si ho han passat malament o no a fora

3. Todo parecía más fácil. Yo soñaba que tendría un piso, un coche... Es que cuando llega la gente allí, en Marruecos, no muestran la realidad, aunque lo pasan mal no lo dicen. La verdad es que no parecía tan duro.
4. Hay muchas dificultades. Al principio, lo pasamos mal para buscar un trabajo y una vivienda. Pero, yo lo tenía solucionado porque vine con contrato de trabajo y con papeles y me instalé en casa de mi hermano. Para mí, una de las co-

sas más difíciles fue el idioma. Cuando llegué no sabía ni una palabra, lo pasé mal porque no podía decir nada ni entendía a nadie. Hace 6 años que he llegado y ahora ya hablo el castellano bastante bien. Lo aprendí solo de oírlo y lo pasé verdaderamente mal. También es difícil contactar con la gente porque tienes miedo, no conoces a nadie... a mí me daba cosa salir a la calle porque allí, en Marruecos, es muy diferente, vivimos de otra manera, con otros costumbres... Es difícil adaptarte.

5. Sí, muchas veces. Aquí hay gente buena pero también hay gente que te trata mal por ser de fuera. Algunas personas siempre que pasa algo malo te miran a ti simplemente porque eres de fuera. Yo he oído en el autobús como hablaban mal de mí o de cualquier otro inmigrante. Pero no hago caso de esa gente, yo sólo hablo con las personas que me entienden. Al principio esos comentarios o malas miradas afectan muchísimo y te hacen sentir muy mal. A veces me quería volver a mi país.

6. Yo quiero quedarme aquí. Hace un año y medio que me he casado y, ahora, tengo una niña. Quiero que ella tenga un buen futuro, que viva bien y, por tanto, nos quedaremos aquí.

Cristina, del Senegal

1. Me fui de Senegal por la religión. Mi familia es musulmana. Estudié en un colegio de monjas. Y quería bautizarme allí, pero no me daban ninguna facilidad. También me quedé embarazada y mi familia no lo aceptó. No querían a la niña porque era fuera del matrimonio. El chico con el que estaba me dijo que nos fuéramos a Marruecos. Fui con él, pero me engañó. Llegamos ahí y él me dejó. Estuve en una casa de monjas y me ayudaron a tener la niña. Allí trabajé y al final, fui a la Embajada para poder venir aquí.

2. De Marruecos hasta aquí vine en avión. Compré un visado a una gente por unos tres millones de pesetas. Trabajé tres años en un restaurante para pagarlo, sino tenía que venir en patera.
3. En Marruecos, sabía lo que me esperaba. Un país musulmán donde no sería fácil bautizarme. Pero gracias al obispo y las monjas lo hicimos. En Europa, yo lo veía bien. Como en Senegal. Yo soy de una familia rica que están bien. Sobre los papeles, tenía que ir a mi país a recoger lo de la residencia pero no he podido ir por la niña. Y ahora están caducados. Tengo miedo de ir, que no me los den y no me dejen volver. La niña se quedaría sola, porque estamos solas.
4. Hasta ahora no tengo ninguna dificultad, ni con la gente, ni con mi trabajo en el restaurante, ni donde vivo. Pero aquí hay tanto bueno, como malo. Hay mucha gente que te pregunta cosas que no se deben preguntar. O que te dicen: Negra!. Pero no le doy importancia. Por la lengua no tengo ningún problema. Y en un mes encontré trabajo. Lo que pasa es que te engañan, te dicen cosas que no cumplen. Trabajas más horas que otros, y no las pagan. Pero yo acepto porque me hace falta.
5. A donde vayas siempre hay racismo. Aquí también. Un día iba a mi trabajo, pasó un camionero y me escupió. Otro día, en la Rambla, pasan dos chavales comiendo un plátano. Me tiraron la piel. Pero yo no doy importancia a eso. Mientras no vayan a pegarme... Hay gente capaz de hacerlo.
6. No lo sé porque no tengo los papeles. Pero me encuentro muy bien aquí. A la niña le va bien, pero me preocupa mucho que, sin papeles, me puedan echar. No sé si, yendo a buscarlos a mi país, podría volver. Me gustaría trabajar, comprarme un piso. De aquí no me gustaría moverme.

Carme Ferrer i Neus Morgui

Atribuir comportaments homogenis en relació amb els interessos de l'alumnat és erroni

Educació i immigració. Els reptes educatius de la diversitat cultural i l'exclusió social

Les societats industrials han perdut la seva uniformitat cultural i el seu model s'ha transformat en un model que té el repte de conciliar la diversitat de cultures i la cohesió social.

L'opció de la interculturalitat adoptada pel Consell d'Europa implica l'acceptació del pluralisme cultural, no només com a motiu d'enriquiment mutu, sinó com un fet compatible amb la cohesió i l'estabilitat social propiciada pel foment de la interrelació i de la convivència entre les cultures en contacte.

Davant d'aquesta realitat, cal aprofundir en la relació entre educació, escolarització i diversitat, que és el que podem trobar al bell mig del discurs intercultural dels immigrants, i proporcionar un model de societat que possibiliti la convivència igual i solidària d'individus i grups culturals diferents.

Aquest aprenentatge de participació en la societat es pretén que es faci des de l'escola majoritàriament, o almenys és el que la societat vol que faci l'escola amb els fills dels immigrants: fer-los individus participatius i agents de la cohesió social.

Situació actual de l'escola a Catalunya

Segons les dades estadístiques (provisionals) del Departament d'Ensenyament, el curs 2003-2004 els alumnes estrangers a Catalunya van ser: d'educació infantil, 15.076; d'educació primària, 32.754; d'educació se-

cundària obligatòria, 20.255. En total, 68.095 alumnes.

A la resta d'ensenyaments la quantitat d'alumnat és força menor: entre batxillerat i cicles formatius de grau mitjà i superior, 5.795. En total tenim a les nostres aules un contingent de 73.880 alumnes que procedeixen d'altres països.

La seva procedència és, de major a menor nombre: primer, l'Amèrica Central i del Sud; després, el Magreb, la resta de la Unió Europea i d'Europa, la resta d'Àfrica, Àsia i Oceania; i finalment, l'Amèrica del Nord. Aquesta quantitat d'alumnat significa un percentatge no superior al 7,5 % si el considerem globalment. Aquests alumnes es reparteixen de diferent manera. La concentració d'alumnat estranger és diferent segons comarques i ciutats, i també és diferent el nombre d'alumnes que s'escolaritzen en el sector públic (62.538 alumnes) o en el sector privat (11.342 alumnes).

Caldria considerar, doncs, que hi pot haver centres escolars on la concentració d'alumnes immigrants en aquests moments és superior al 7% que dèiem anteriorment i que d'altres quasi no tenen alumnes d'aquestes característiques.

Dins del col·lectiu de l'alumnat immigrant hi ha també molta varietat —a més de la que suposa el seu país de procedència—, la mateixa que podem trobar entre els autòctons. Per tant, atribuir comportaments homogenis

en relació amb els interessos de l'alumnat és totalment erroni. Només tenen un tret comú: pertànyer a una família que es trasllada a un altre lloc per poder buscar un futur millor, sigui per qüestions de millora social o per motius de supervivència.

Dins del col·lectiu d'alumnat immigrant hi podem trobar, doncs, alumnes en totes les situacions: els que tenen hàbits escolars perquè en el seu país de procedència han estat escolaritzats, els alumnes que no han estat mai escolaritzats, els alumnes que no coneixen cap de les llengües que es parlen a Catalunya, els que coneixen la llengua castellana, els que coneixen un idioma estranger dels que formen part del nostre currículum... Aquestes són algunes de les dificultats que té l'escola en el moment de l'acollida d'aquests alumnes a l'aula, i suposen un grau de dificultat diferent segons quin sigui el moment d'incorporació al centre, d'acord amb els que descriu a continuació:

- L'edat i el moment d'incorporar-se al sistema educatiu. No és el mateix que l'alumne s'incorpori al parvulari que al primer o a l'últim curs de primària o a primer o a quart d'ensenyament secundari obligatori.
- El tipus d'escolarització que ha tingut en el seu país. De fet, la major part de l'alumnat que s'incorpora tard al nostre sistema educatiu té uns nivells de formació i d'informació acadèmica molt elementals.

Si a aquesta circumstància hi afegim, en molts casos, el desconeixement de l'idioma, les seves dificultats per seguir el currículum establert s'intensifiquen, i aquesta qüestió és especialment difícil si l'alumne s'incorpora als últims cursos de l'ensenyament obligatori.

- Les expectatives familiars i socials de la família. Moltes de les famílies dels alumnes immigrants són analfabetes, i a més hi ha associades problemàtiques socials importants que poden generar situacions de marginació. Les expectatives pel que fa a la formació dels fills van molt lligades a la situació de partida de la família i al que consideren els pares i mares que ha de ser el nivell de formació necessari per incorporar-se al món laboral.

El Departament d'Ensenyament sempre ha garantit l'escolarització de l'alumnat d'origen estranger, independentment de la situació administrativa en què es trobi la família. Les principals actuacions perquè aquesta escolarització sigui el millor possible han estat:

- L'edició de fullets en diverses llengües que expliquen l'estructura del sistema educatiu, el procés de matriculació; també s'ha posat en marxa un servei de traducció i d'orientació a les famílies que desconeixen el català i el castellà i tenen fills en edat escolar. A més, el Departament ha editat un document per ajudar tots els centres educatius a elaborar el seu propi Pla d'acollida, amb un seguit d'orientacions i protocols per facilitar la comunicació inicial entre el centre i la família.
- Es crea la Subdirecció General de Llengua i Cohesió Social, que té per finalitat donar suport als alumnes, assessorar i formar el professorat i vetllar per l'aprenentatge de la llengua del nostre país. També aporta auxiliars de conversa per facilitar l'aprenentatge de la llen-

L'acolliment és una cosa de tota la comunitat educativa: pares i mares, consell escolar, AMPA, professorat i alumnes

gua oral i tallers d'adaptació escolar i aprenentatges instrumentals bàsics (TAE) adreçats als alumnes estrangers d'incorporació tardana que desconeixen les llengües oficials de Catalunya.

- El Departament d'Ensenyament ha promogut, a més, l'elaboració de diversos materials didàctics i la creació d'un apartat sobre diversitat cultural al web del Departament i de fons documentals d'educació intercultural als centres de recursos pedagògics.

La participació de la comunitat educativa

Si bé l'escola ha d'incorporar els alumnes a la societat perquè participant formin part de l'experiència col·lectiva, hi ha un altre repte a través de l'escola: fer que les famílies siguin participants de l'educació dels seus fills. Quan una família estrangera arriba al nostre país amb unes expectatives concretes, sense conèixer la llengua del país, amb normes desconegudes i moltes vegades també amb una rebuda hostil per part de la societat que els acull, és molt probable que es creïn situacions d'angoixa i de temor que dificultin el diàleg i la participació. També hi podem afegir la tensió que provoca la migració pel que

suposa d'abandonament dels propis costums i la família. La manera com ens plantejem l'acollida d'aquestes famílies influirà molt en la seva manera de participar en la comunitat educativa; una mirada afectuosa, actituds d'apropament, intervencions concretes d'ajuda, valoració d'actituds participatives, acompanyaments puntuals en situacions desconegudes, segurament ajudarien a una millor escolarització dels seus fills. L'acolliment és una cosa de tota la comunitat educativa: pares i mares, Consell Escolar, AMPA, professorat i alumnes.

Joana Maria Vilaclara

Bibliografia

- Sabariago, M. (2002). *La Educació Intercultural. Ante los retos del siglo XXI*. DESCLÉE DE BROUWER
- Fullana, J., Besalú, X. i Vilà, M. (2003). *Alumnes d'origen africà a l'escola*. CCG Edicions
- Santos Guerra, M. A. (2003). *Aprender a convivir en la escuela*. AKAL Ediciones
- Montón Sales, M. J. (2003). *La integració de l'alumnat immigrant al centre escolar. Orientacions, propostes i experiències*. GRAÓ. Biblioteca de GUIX.

Els refugiats no poden tornar al seu país mentre dura l'amenaça de persecució, conflicte o violació dels drets humans

Els refugiats a Catalunya: tractament i legislació

Amagats i invisibilitzats entre la població immigrant a Catalunya, es troben alguns pocs milers de refugiats. Persones que s'han vist abocades a emprendre desplaçaments forçosos a causa de conflictes interns, polítics, religiosos, ètnics, bèl·lics, en els seus països d'origen. Països en què la descomposició de les estructures democràtiques, la proliferació d'agents no estatals perseguïdors, la diversitat de modes de criminalitat, els problemes econòmics i les noves formes d'assetjament obliguen molts dels seus habitants a fugir a causa de la persecució i violació sistemàtica dels drets humans. Tot i que se sol dir que les diferències entre una persona immigrant i una persona refugiada són cada cop més difuses, aquesta especificitat, juntament amb la impossibilitat del refugiats de tornar al seu país mentre perdura l'amenaça de persecució, conflicte i/o violació dels drets humans, són elements bàsics diferenciadors.

Les persones refugiades, víctimes de violació dels drets humans, són activistes polítics, persones que fugen d'un conflicte o d'una situació engendrada per una guerra, desertors de guerra, persones desplaçades en l'interior del seu país, dones perseguïdes per qüestions de gènere (violència sexual, domèstica i familiar quan els falta la protecció de l'estat, la violència relacionada amb el dot, la mutilació genital i el tràfic de persones, la planificació forçosa, les persecucions per raons de norma i els usos basats en costums socials i criteris religiosos repressius) i discriminació contra l'homosexualitat.

Els immigrants lluiten per la supervivència més enllà de les fronteres.

L'Estat espanyol es va adherir el 1978 a la Convenció de Ginebra de 1951 sobre l'Estatut dels refugiats i el Protocol de Nova York de 1967. Des d'aquell moment assumí, per tant, els compromisos internacionals d'oferir protecció als refugiats als quals atorga aquesta condició. La protecció, en el cas de l'Estat espanyol, consisteix en la prohibició de devolució, l'autorització de residència i treball dins l'Estat, l'expedició de documents d'identitat i títol de viatge, i l'accés a programes socials tendents a afavorir la seva integració social i laboral. Malauradament, però, no hi ha hagut, fins al moment, un compromís actiu del govern espanyol en la defensa del dret d'asil i la protecció dels refugiats. La llei d'asil es caracteritza per ser una llei restrictiva acompanyada de mesures cada cop més impeditives, com la imposició de visat d'entrada i/o trànsit als colombians i cubans, l'enduriment de les sancions a les companyies de trans-

ports que traslladin estrangers de forma irregular, previstes en la Llei d'estrangeria, que dificulten cada cop més l'arribada de persones susceptibles de merèixer una protecció internacional com a refugiats/ades.

Per altra banda, aquelles persones que es troben ja al nostre país com a sol·licitants d'asil i refugiats, han de fer front a procediments en què la instrucció pot allargar-se fins a tres anys, tot i que la llei estableix un termini de 6 mesos, per acabar denegant-los la sol·licitud en el 97% dels casos, i interrompent el procés d'integració social i laboral que havien iniciat; dificultats en la tramitació d'homologació d'estudis, que dificulten la seva integració sociolaboral en aquells àmbits per als quals estan preparats i qualificats; impediments i traves per al reagrupament familiar...

Les persones refugiades, expressió del valor que té la vida humana en el nostre món, veuen com l'Estat espanyol els tanca les portes, vulnerant el dret d'asil i negant els seus compromisos internacionals de protecció, i han de recórrer a buscar-la a les nacions més empobrides (països africans, asiàtics...), que atenen quasi el 95% dels 22 milions de persones refugiades que, segons dades de l'ACNUR, existeixen al món.

Àgata Sol Rueda
Coordinadora de CEAR-Catalunya

Corrupció, violència i assassinats van ser la causa de la fugida de l'Alexander i la Natàlia

Refugiats txetxens a catalunya

L'Alexander és rus, nascut a Grozni (Txetxènia). Al seu país va exercir com a professor d'història (diplommat per la Universitat de Grozni). Als anys 80 va impartir classes en una escola on el Partit Comunista en controlava els continguts mitjançant vigilants, interrogatoris als alumnes, etc.. Va entrar a formar part de la policia criminal el 1990 per motius econòmics, i en la actualitat treballa com a ajudant d'electricista a Barcelona.

La Natàlia és russa, treballa com a administrativa a Barcelona i acompanya a Alexander en la entrevista.

Tots dos són refugiats, i viuen actualment a Catalunya.

L'any 1996 Alexander obté els papers de refugiat pel següent motiu: és nascut a Txetxènia però és d'origen rus, per aquest motiu està perseguit a Txetxènia, i no pot anar a Rússia perquè va néixer a Txetxènia, i per tant també està perseguit.

En la resposta a dues preguntes que li vàrem formular, ens va explicar la seva història i la situació del seu país.

Perquè vas marxar de Txetxènia?

Alexander.- Donada la meva situació, el més important era sortir de Txetxènia, em vaig atrevir i al febrer del 2.000 vaig comprar el bitllet de fugida per 2.000,00 dòlars (tots els meus estalvis). Va ser mitjançant una xarxa de transportistes mafiosos del país d'origen que em van portar a Barcelona amb tot un grup d'altres persones.

Aquest destí va ser un pur atzar, no coneixia ningú, només em sonava el nom de la ciutat. Vaig dormir al carrer el primer dia i el dia següent em vaig

presentar a la policia i vaig ensenyar els meus papers de refugiat (lliurats a Rússia després de la primera guerra de Txetxènia l'any 1996).

Em varen enviar a la Creu Roja i a l'ACSAR que em van proporcionar ajuda i vaig treballar durant 1 mes en situació irregular. Des d'un refugi de Benestar Social, vaig entrar en contacte amb l'empresari pel qual encara treballo avui dia.

M'han concedit l'estatus d'exiliat i el meu fill ara viu amb mi.

Natàlia.- Vaig decidir fugir de la situació del meu país. El gran problema de Rússia i de Txetxènia, és que no hi ha respecte a les persones, no hi ha llibertat i és molt difícil canviar la mentalitat de la gent d'allà; s'ha de començar per treballar el tema de l'educació en valors a les escoles. Hi ha tantes coses a fer i un no sap per on començar. És millor viure en un altre país perquè ets sent més lliure que en el teu propi país.

Tots dos, amb una certa tristesa, però convençuts que han triat un camí de futur per ells i la seves famílies, ens parlen de la destrucció brutal de Grozni, de la corrupció dels governants, de la violència policial i dels assassinats indiscriminats.

Alexander.- La corrupció és la base de tot. Per exemple, per la reconstrucció de les cases, a Grozni, el govern concedeix una quantitat als habitants per tal de reconstruir les seves vivendes, però els mateixos funcionaris negocien i reparteixen els diners: una part per ells i l'altre per tu. Si no acceptes et quedés sense res. I això és aplicable a tots els nivells.

Durant la guerra Rússia bombardejava Grozni, on la majoria d'habi-

tants són d'origen rus. S'ha d'assenyalar que el 23 de febrer del 1944, Stalin va ordenar la deportació de molts txetxens a Kazakhstan o Sibèria, i els pisos buits es van repoblar amb russos procedents de regions diferents. Més tard, Nikita Khrushxov autoritza als txetxens a tornar al seu lloc d'origen. Però es van trobar amb les seves cases ocupades. L'odi entre russos i txetxens va anar creixent, i la convivència es feia impossible.

De fet, els enfrontaments entre Russos i txetxens tenen la seva arrel al segle XIX, quan Rússia (després de les guerres de Napoleó a Rússia) volia conquerir el Caucas.

Es pot ser optimista, davant la situació actual de Txetxènia?

Alexander.- Els Russos han fet molt de mal als txetxens. Serà molt difícil trobar una solució pacífica. El conflicte no surt als mitjans de comunicació; la gent està en contra de la guerra a l'Iraq, però no es manifesten en contra d'una guerra a Europa.

A Txetxènia hi ha una gran falta de llibertat d'expressió. Els russos ho controlen tot i no deixen entrar als periodistes estrangers a Txetxènia. Són els mateixos policies els que redacten els articles de premsa i els donen als periodistes perquè els publiquin.

La situació del meu país és absurda. L'exercit rus ha destrossat la ciutat de Grozni, i ha matat milers de persones que no tenen res a veure amb la guerrilla. Aquesta és minoritària i està amagada en les zones muntanyoses, lluny dels combats.

Rita Huybens

El cinema és una bona eina per apropar-nos a les situacions de vida dels immigrants

La immigració a través del cinema

El Festival Internacional de Cinema Solidari, CLAM (www.clamfestival.org), celebrat a Navarcles recentment, s'ha creat amb la intenció de portar a la Catalunya central pel·lícules que tractin aspectes del món relacionats amb els drets humans i la solidaritat, per tal de contribuir a crear un espai de debat i reflexió.

En la primera edició, els temes escollits han estat les nacions sense estat, la violència de gènere i la immigració.

Els films seleccionats en aquesta última secció, tant documentals com de ficció, molt ben escollits, són una mostra significativa de tots els vessants que presenta aquest fenomen complex i cada vegada més quotidià. Felicitem els organitzadors del CLAM i els desitgem una llarga trajectòria.

Volem presentar a continuació un seguit de pel·lícules que han abordat el tema de la immigració, des d'una actitud crítica i de denúncia. Si bé és cert que en alguns casos pot haver-hi més bones intencions que resultats artístics, en general es tracta de cintes de qualitat.

Un excel·lent exemple del millor cinema social i un dels grans clàssics de tots els temps és, sens dubte, *Las uvas de la ira* (1940), de John Ford, basat en la novel·la de Steinbeck. La família camperola Joad perd durant la Gran Depressió la seva petita granja a Oklahoma i es veu obli-

gada a cercar una nova terra de promissió a Califòrnia. En el seu viatge hauran d'acceptar feines amb jornades esgotadores, patir el rebuig social i viure en unes condicions infrahumanes.

Països que avui són pròspers i avançats van patir històricament situacions de crisi que van obligar els seus habitants a buscar un futur millor en altres terres. Bille August va dirigir *Pelle, el conquistador* (1987), la història d'uns immigrants suecs, Lasse i el seu fill Pelle, que a finals del segle XIX s'embarquen cap a Dinamarca per fugir de la misèria. Treballen com a camperols i s'enfronten a un tracte indigne i a la marginació.

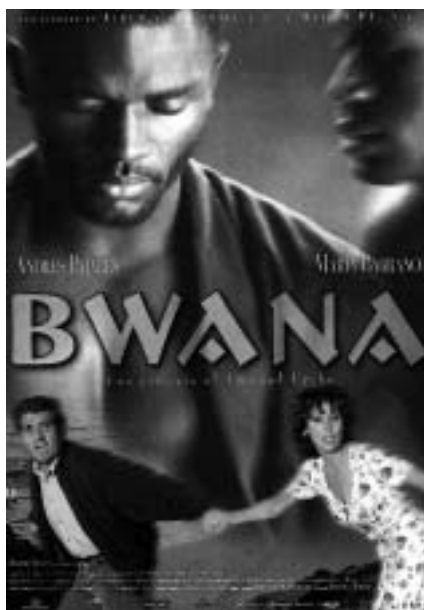
L'any 1991 l'obertura de fronteres d'Albània i la caiguda del règim comunista produí la fugida massiva d'albanesos cap a una Amèrica incerta i utòpica anomenada Itàlia. Aquests fets són la base de *Lamèrica*, de Cianni Amello, que aprofundeix en els abismes que separen els països rics i els pobres, que la proximitat geogràfica fa més evidents.

El viatge i la integració són els temes de *Las cartas de Alou* (1990), de Montxo Armendáriz, on es mostren les condicions de vida dels nousvinguts: la precarietat laboral, les dificultats de la vida quotidiana, de l'idioma, de l'habitatge, però també la solidaritat i la companyonia. El protagonista, Alou, un jove senegalès, desembarca a les costes andaluses amb l'objectiu d'arribar fins a

Barcelona. Treballa com a temporer als hivernacles d'Almeria, com a venedor ambulat a Madrid, i al Senegal, a la collita de la fruita. Finalment, a Barcelona s'incorpora al taller de confecció d'un altre immigrant africà i estableix una relació amb una noia catalana, Carmen. La policia el deté i l'envien cap al Senegal. Malgrat el final, el to del film és esperançador, ja que acaba en una platja africana on el noi s'embarca de nou per tornar a començar, aquesta vegada amb millors expectatives.

Els obstacles i les penoses circumstàncies del viatge cap a Europa s'aborden en el curtmetratge documental (tres minuts colpidors) *Español para extranjeros*, de José Luis García Sánchez, inclòs al film col·lectiu *Hay motivo* (2004); i a la pel·lícula *Tráfico de Tarifa* (2002), del director alemany Joakim Demmer. Tots dos presenten el tràgic final de moltes persones que troben la mort a causa de la duresa de la travessia en un mar embravít, on el risc de bolcar, el fred i la negror de la nit incrementen el perill. Una veu en off d'una classe de llengua castellana per a turistes rics és el fons sonor de les cruets imatges en blanc i negre dels immigrants que arriben en pasteres i són detinguts o bé naufraguen. Per altra banda, el documental alemany és un recorregut pels diferents organismes que a Tarifa intenten acollir els immigrants o, en alguns casos, repatriar els cadàvers de les víctimes.

Bwana és un reflex de la xenofòbia i la insolidaritat

De títol prou revelador, *Bwana* (1997), d'Imanol Uribe, és una reflexió sobre la xenofòbia, que ofereix dues cares: l'estúpidesa i la covardia encarnades en un taxista i la seva dona, i la maldat absoluta, representada per un grup de neonazis. La platja deserta on transcorre l'acció és la metàfora d'un món sempre amenaçador. D'altra banda, *Poniente* (2002), de Chus Gutiérrez, és una història d'amistat i amor amb el conflicte social d'El Ejido com a fons.

El cinema s'ha ocupat també de la situació d'aquells que provenen dels països de l'est. L'actor Jeremy Irons interpreta un treballador d'origen polonès que viu amagat juntament amb els seus companys a la casa on treballa com a paleta a *Trabajo clandestino* (1982) de Jerzy Skolimowski. Aïllament, reclusió i una vegada més explotació laboral, ara a les ciutats riques.

Un autocar de dones arriba a un petit poble castellà convidades pels homes solters amb la intenció de trobar parella. Aquest és el punt de

Aquest film és un retrat de la triple discriminació de la dona immigrant

partida de la pel·lícula *Flores de otro mundo* (Iciar Bollain, 1999), la protagonista de la qual, Patricia, dominicana, intenta aconseguir l'estabilitat econòmica i afectiva per a ella i els seus fills que a Madrid ha resultat impossible. Perquè ser dona, immigrant i treballadora és, en molts casos, patir una triple discriminació. La superació del conflicte personal i de relació familiar és l'eix del film. Un cas ben diferent és el de Milady, una jove cubana que prové de la prostitució, per a la qual els problemes no es resolen tan fàcilment.

Per acabar, farem esment de dos exemples de cinema que tracta del procés d'adaptació dels fills nascuts en el país d'acollida, els quals s'enfronten amb èxit als rígids esquemes familiars, en contradicció amb unes formes de vida considerades més modernes.

El primer és *Las mujeres de verdad tienen curvas* (Patricia Cardoso, 2002). És la història d'una noia d'origen mexicà que viu a Los Angeles i ha de superar l'oposició de la seva

El conflicte d'El Ejido és el rerefons de Poniente

mare que vagi a la universitat, ja que ella espera que s'afegeixi al taller de confecció familiar i atengui la família. El factor lingüístic funciona com un senyal d'identitat que diferencia les dues generacions: mentre que els pares conserven el castellà com a llengua familiar, la filla el fa servir cada cop menys.

Oriente es oriente, de Damien O'Donnell (1999) és el segon exemple. George Khan, immigrant paquistanès, casat amb una dona anglesa, imposa als seus fills matrimonis concertats segons la tradició del seu país. El nois es rebel·len i intenten integrar-se en un món que és molt diferent del que el seu pare els té previst.

Podríem afegir-hi molts més títols, però no cal. La immigració en tots els seus aspectes ha interessat i interessarà els cineastes i el públic perquè les persones s'han desplaçat sempre a la recerca d'una vida millor. I ho continuaran fent, malgrat que s'intenti posar fronteres o es demanin papers.

Isabel Ruiz

Tots aquests llibres els podeu consultar a la Biblioteca de la Lliga

Bibliografia destacada

Un llibre, un autor

Manual del inmigrante. Estudios, trabajo y negocios
 Pascual Aguelo Navarro;
 Editorial Océano,
 Barcelona, 2003,
 401 pàgines.

Pascual Aguelo, conegut advocat especialista en Dret Migratori i drets humans, ha elaborat un manual amb un gran valor pràctic per les persones que han decidit traslladar-se a treballar o estudiar a Espanya. Es tracta d'una guia actualitzada amb totes les claus per entendre la Llei d'Estrangeria i poder-te moure sense traves pel complex laberint de l'Administració. En efecte, Manual del inmigrante representa una eina altament útil per qualsevol nouvingut que resideixi a Espanya, ja sigui un immigrant (regular o irregular), un refugiad polític o bé un menor d'edat. El llibre té un format molt visual i està organitzat de tal manera que es pot fer qualsevol consulta amb facilitat ja sigui sobre documentació (permís de residència, treball...), estudis, treball o repatriacions.

Musulmans a Catalunya. El repte de la integració i la llibertat religiosa.
 Àlex Seglers; Angle, Editorial, Barcelona, 2004, 205 pàgines

La religió ocupa un espai prominent a l'agenda política actual. Factors com els grans moviments migratoris a Europa, la crisi de l'Orient Mitjà, els atemptats de Nova York i els fonamentalistes han convertit la religió en objecte de polèmica. Catalunya -cada vegada més multicultural i plurireligiosa- no en queda al marge.

La integració dels immigrants no s'assoleix només amb feina i habitatge. Cal també un encaix cultural i religiós. El debat sobre el vel, la construcció de mesquites, les dietes a les escoles, la poligàmia són alguns casos reals que qüestionen els límits de la llibertat religiosa. Àlex Seglers, a partir dels patrons canadenc i francès, proposa un model català d'integració dels immigrants, respectant el dret democràtic a la llibertat de culte dels ciutadans. Musulmans a Catalunya, amb pròleg del catedràtic Javier de Lucas, és una reflexió útil, crítica i pedagògica sobre un desafiament social i identitari convertit, sobre la qualitat cívica del nostre país.

Informe Anual 2004. Sobre el racisme en el Estado español
 S.O.S Racismo; Icaria editorial, Barcelona, 2004,
 333 pàgines

S.O.S Racisme, com cada any, ha elaborat un informe recollint l'estat actual del nivell de xenofòbia a Espanya. A l'informe es mostra la consolidació del ra-

cisme a l'Estat espanyol a través de casos concrets extrets de les oficines d'informació i denúncia de la pròpia ONG i, també, de l'anàlisi de més de 100 mitjans de premsa escrita.

I és que, malauradament, el racisme no és un fet aïllat, sinó que s'ha convertit en una realitat que domina gairebé la totalitat de les parcel·les de la nostra vida. Cal matisar que, a més a més, durant aquest any 2003 s'ha aguditzat el procés de deteriorament democràtic i el retrocés de drets i llibertats fet que, òbviament, ha repercutit pels col·lectius més vulnerables (entre ells immigrants i el poble gitano) que són els que més visiblement pateixen les conseqüències d'aquest retrocés.

De Nador a Vic
 Laila Karrouch;
 Editorial Columna, Barcelona, 2004,
 155 pàgines

De Nador a Vic és un llibre de vivències, d'emocions i sentiments entorn un eix central: l'experiència migratòria.

Laila Karrouch, una jove nascuda al Marroc però instal·lada a Vic des dels vuit anys, explica com és el procés d'adaptació a una nova societat. L'enyorança dels avis i els amics del Marroc, la preocupació per les dificultats econòmiques, la coneixença de nous amics a l'escola i a l'institut o el racisme latent en la recerca de la primera feina són només alguns dels episodis que la Laila, amb una enorme sensibilitat, va relatar en primera persona.

El llibre està escrit amb gran sinceritat i aconsegueix transmetre al lector els sentiments que provoca el fet de viure a cavall de dues civilitzacions, dos móns que, de fet, la Laila assumeix amb naturalitat i sent com a propis.

Inmigración y procesos de cambio. Europa y el Mediterráneo en el contexto global
 Gemma Aubarell y Ricard Zapata (eds); Icaria Editorial, Barcelona, 2004,
 470 pàgines

Aquest llibre ha nascut d'una simposi internacional organitzada per l'Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed) i la Universitat Pompeu Fabra. L'objectiu és transcendir l'habitual reflexió nacional de la immigració per endinsar-se a una visió regional, que faciliti una visió integral del fenomen migratori i de les polítiques destinades a ordenar fluxos i integrar els immigrants a les societats d'acollida. En efecte, Inmigración y procesos de cambio, pretén emmarcar la immigració a l'àrea del mediterrani i, així, analitzar els contextos de les polítiques migratòries, el debat entre fronteres obertes i tancades o el de l'acomodació del pluralisme. És, en definitiva, un llibre destinat a analitzar els arguments que descriuen els processos de canvi originats per la immigració i els seus principals conceptes: moviment de persones, ciutadania, Estat, nació, territori, cultura i religió.

Tots els colors de la llengua
 Mariona Casas i Agustí Danés, Edicions l'Àlber, Barcelona, 2004, 127 pàgines

Tots els colors de la llengua recull el testimoni d'una quinzena de persones de països diferents, d'edats diverses i de classes socials distintes que han decidit acollir-se al programa del voluntariat lingüístic: una experiència que aparella una persona catalanoparlant amb una d'immigrant per facilitar-li l'aprenentatge de la llengua. Per això és un llibre de compromisos. D'una banda, el dels immigrants per aprendre la llengua i, de l'altra, el dels catalanoparlants per donar-los un cop de mà.

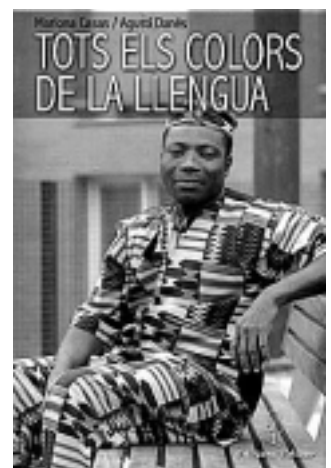
Aquesta experiència es visualitza amb una pinzellada a les vides de persones que es troben per parlar. I darrere de cada conversa s'hi amaga una història: el drama d'haver de viure d'amagat per falta de papers, el xoc emocional de trobar-se sol en un entorn desconegut o la decisió d'anar-se'n a fer de camàlic en un magatzem per poder tenir un plat a taula cada dia tot i haver fet carrera universitària.

Mariona Casas i Agustí Danés

Mariona Casas i Deseures: va néixer a les Masies de Voltregà l'any 1974. És llicenciada en periodisme per la Universitat Autònoma de Barcelona i en humanitats per la Universitat Oberta de Catalunya. Actualment és redactora d'El 9 Nou d'Osona i el Ripollès.

Agustí Danés i Font: va néixer a Manlleu l'any 1973. És llicenciat en periodisme per la Universitat Autònoma de Barcelona. Treballa a El 9 Nou d'Osona i el Ripollès des de 1999, i actualment n'és el cap de la secció de Notícies. Prèviament havia estat director de la revista El Ter, de Manlleu.

Els dos autors d'aquest llibre han format parella lingüística amb un dels personatges i, actualment, continuen sent voluntaris.

Amenaces a l'estat del benestar

Politeia, escola de formació política de la Lliga dels Drets dels Pobles, va organitzar a Sabadell, durant les dues primeres setmanes de maig, el cicle Amenaces a l'estat del benestar: menys impostos, més serveis? dirigit pel sociòleg **José Adelantado**. Es va parlar de l'origen de l'estat del benestar, es van analitzar els models nòrdics, i es va reflexionar sobre la situació actual de l'estat del benestar a Catalunya.

Les reflexions fetes durant el cicle van detectar la preocupació pel futur de l'estat del benestar. Si prenem els models nòrdics com a òptims, s'ha de tenir en compte que actualment estan patint retallades en perjudici d'aquest.

Construcció de la Pau als Balcans, Colòmbia i Costa d'Ivori

Els dies 13, 20 i 27 de maig es va realitzar a la Biblioteca Vapor Badia de Sabadell el cicle Construcció de la Pau analitzant els casos de Bòsnia i Kosova, Colòmbia i Costa d'Ivori. L'organització va anar a càrrec del grup dels Balcans de la Lliga dels Drets dels Pobles i l'Escola de Cultura de Pau de la UAB.

Van intervenir **Raül Romeva**, professor de la UAB, **Fernando Hernández**, membre de l'entitat colombiana REDEPAZ, i **Mbuyi Kabunda**, professor de la Universitat de Basilea (Suïsa).

La valoració que s'ha fet del cicle, és que cal seguir treballant en donar a conèixer els conflictes oblidats, que sovint, són els que estan en pitjor situació, només pel sol fet que no es coneixen.

Cicle de conferències a Sant Quirze del Vallès i a Castellar del Vallès

Un any més el cicle Dona i Cultura al Magrib a viatjat per la geografia catalana. Els mesos d'abril i de maig es va dur a terme als municipis de Sant Quirze del Vallès i de Castellar del Vallès. Els cicles van ser patrocinats pels respectius ajuntaments i per la Diputació de Barcelona.

Informacions diverses

L'assemblea de la Lliga aprova renovar els estatuts

El passat 31 de maig es va celebrar una assemblea extraordinària amb dos objectius: aprovar la renovació dels estatuts de la Lliga dels Drets dels Pobles, i aprovar l'informe de gestió de l'auditoria externa de l'any 2003.

La llei 7/1997 de la Generalitat de Catalunya que fa referència a les associacions, recomana a les entitats que actualitzin els estatuts d'acord amb la nova llei.

A la Lliga es va obrir un procés de debat i de treball entorn als nous estatuts, que finalment es van aprovar a l'assemblea.

També es va aprovar l'informe d'auditoria externa de la gestió comptable del 2003, que per primera vegada es fa contractant un servei professional i extern a l'entitat. El resultat de l'informe ha estat positiu, destacant "la imatge fidel del patrimoni i de la situació financera de l'entitat"

Constitució del Grup de treball sobre la immigració

A principis d'aquest any s'ha constituït a la Lliga dels Drets dels Pobles un grup de treball sobre la immigració. Està format per diverses persones de diferents disciplines, totes elles vinculades amb d'altres grups de l'entitat.

Les primeres accions que realitzarà serà la jornada de reflexió sobre la immigració, i aquest monogràfic de la revista papers que teniu a les mans.

p a p e r s

Publicació de la

**LLIGA DELS DRETS
DELS POBLES**

Podeu obtenir més informació a través de la nostra web
www.lligadelsdretsdelpobles.org
o contactar amb nosaltres mitjançant l'adreça electrònica
info@lligadelsdretsdelpobles.org

La Lliga dels Drets dels Pobles forma part de:

Utilitza aquest imprès si desitges fer-te soci/a de la Lliga dels Drets dels Pobles

Sí, desitjo col·laborar en els projectes i activitats que organitza la Lliga

**LLIGA DELS DRETS
DELS POBLES**

Dades personals

Nom i cognoms: _____ Data de naixement: _____
DNI: _____ E-Mail: _____
Domicili: _____ Població: _____
Codi Postal: _____ Telèfon: _____

Vull fer una aportació anual de _____ €

Dades bancàries

Entitat	Oficina	DC	Compte corrent
_____	_____	_____	_____
Data	Signatura del titular		
_____	_____		

*També pots fer-te soci/a de la Lliga a través d'internet o per telèfon (al 93 723 71 02)

LLIGA DELS DRETS DELS POBLES: Carrer Sant Isidre, 140 (Ca l'Estruch) 08208 Sabadell